

تأثیر مبلمان شهری بر کیفیت محیط زیست شهری (مطالعه موردی: محدوده خیابان امام تبریز از میدان ساعت تا آبرسان)

مصطفی بصیری^۱

عضو هیات علمی گروه معماری، واحد ایلخچی، دانشگاه آزاد اسلامی، ایلخچی، ایران

علی زینالی عظیم

دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی شهری و عضو باشگاه پژوهشگران و نخبگان، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۷/۲۸

تاریخ صدور پذیرش: ۱۳۹۷/۰۲/۰۹

چکیده

پژوهش حاضر در مورد تأثیر مبلمان شهری بر کیفیت محیط زیست شهری در محدوده خیابان امام تبریز از میدان ساعت تا آبرسان می‌باشد. سوال اصلی تحقیق این است که آیا مبلمان شهری در ارتقا کیفیت محیط زیست شهری تأثیر دارد؟ روش تحقیق حاضر توصیفی و کاربردی می‌باشد. جامعه‌ی آماری پژوهش شامل تعدادی از عابران و ساکنان منطقه مورد نظر (۱۰۰ نفر) می‌باشد. که از طریق جدول مورگان بدست آمده، که در گردآوری داده‌ها از تکنیک طیف لیکرت استفاده شده است. این تحقیق در نظر دارد با تهیه زیرساخت‌های نظری، فکری و شفاف سازی ارتباط بین مبلمان شهری و کیفیت محیط زیست شهری و تأثیر آنها بر یکدیگر را، مورد بررسی قرار دهد. با توجه به مطالعات میدانی در محدوده خیابان امام تبریز استفاده نادرست و جانمایی نامناسب مبلمان ها تا حدودی باعث بی نظمی و اغتشاش در محدوده‌ی مورد نظر شده و بجای ارتقای کیفیت فضاهای شهری باعث ضعف کیفیت محیط زیست شهری محدوده (میدان ساعت تا آبرسان) مورد بررسی شده، در حالی که می‌توانیم با راهبردهای اصولی باعث سرزندگی و افزایش ارتقای کیفیت فضاهای محیط زیست شهری شویم.

واژگان کلیدی: مبلمان شهری، محیط شهری، سیمای شهر، هویت شهری، فضای شهری

مقدمه

یکی از اهداف متخصصان شهرسازی، افزایش حضور افراد پیاده در شهر برای ارتباط بیشتر مردم در محیط شهر و جامعه با هم است، مبلمان شهری یکی از عوامل موثر در چشم اندازهای شهری است. به گفته کارشناسان شهری، مبلمان شهری به تجهیزاتی اطلاق می‌شود که برای خدمات‌رسانی به مردم شهر جانمایی شده و در شهر نصب می‌شوند. این عناصر باید به صورتی استقرار و مکانیابی گردند که برای عموم مردم در تمام گروه سنی مورد استفاده باشند. معلولان، کودکان و سالخورده‌گان جزو افرادی هستند که اغلب در این موارد نادیده گرفته می‌شوند. مبلمان شهری از عناصر فضای شهری که در کیفیت، کمیت، زیبایی، راحتی، دوام و استقرار مناسب عناصر مستقر در محیط و فضای شهری نقش عمده‌ای را در دستیابی به یک شهر سالم و زیبا ایفا می‌کند. در این فضای شهری، شهروندان احساس راحتی می‌کنند. هدف اصلی برنامه‌ریزی شهری ایجاد محیطی سالم که دارای راحتی و زیبایی باشد است. بنابراین، برای رسیدن به این هدف با توجه به طراحی دلپذیر از فضای شهری نیازمند به دقت، صبر و شکیبایی در برنامه‌ریزی و طراحی مبلمان شهری می‌باشد. مبلمان زیبا در فضای بی ارزش جذاب و فضای زیبا نیست. (Pourhosein, 2000). بنابراین، مفهوم طراحی فضای شهری و مبلمان شهری امروزه پایه دستیابی به شهر سالم می‌باشد. (Asadolahi, 2004). مدیران، مقامات، طراحان و هنرمندان ایران وظیفه جدی و مسئول برای برنامه‌ریزی، سازماندهی، آرامش و بهبود و تجهیزاتی فضای شهری می‌باشند. در بررسی سیر تحول شهر و خیابان نقطه‌ی عطف بسیار مهمی وجود دارد و آن انقلاب صنعتی است، این پدیده نه تنها بر سیمای ظاهری شهر تاثیر گذاشت بلکه تا اعماق وجودی جزئی‌ترین مسائل شهری ریشه دوانده است. (Beik Babaei, Zeynali, 2015). در دوره‌ی معاصر مشکلات کلان شهرها فقط در ازدیاد جمعیت، ترافیک، گرانی، اقتصاد و نابه سامانی‌های زیست محیطی و... خلاصه نمی‌شود؛ بلکه انواع ناهنجاری‌های رفتاری، مشکلات اجتماعی و فشارهای روحی و روانی ناشی از سیمای ناخوشایند بصری نیز خود دلایل کافی برای افزایش مسائل زندگی مدرن شهری و تنگ تر شدن عرصه بر جامعه‌ی امروزی است. به یقین آرامشی که از نمای مناسب شهری در پی استفاده‌ی صحیح از مبلمان شهری حاصل می‌شود، بی‌تأثیر در زندگی شهروند امروزی نخواهد بود، به گونه‌ای که گاهی این احساس، خستگی را از انسان خسته از کار و تلاش و هیاهوی روزانه گرفته و با آرامشی پایدار، او را تا در منزل بدرقه می‌کند.

پیشینه تحقیق

غفاری گیلانده و همکارانش سال ۱۳۹۱ در مقاله‌ی نقش مبلمان شهری در زیبایی و سیمای بصری شهر، بیان می‌دارند که، بی‌شک قسمت عمده‌ای از عناصر تشکیل دهنده سیمای هر شهر، مبلمان آن شهر است. اجزایی که گذشته از کاربردهای خاص خود به زیبایی و انتظام شهر نیز کمک می‌کند. این عناصر بخشی از سیمای شهر را تشکیل می‌دهد که همواره زیبایی، هماهنگی و تناسب آنها موجب چشم‌نوازی محیط شهری شده و در کنار عوامل دیگر، محیطی دلپذیر و فضای مناسب جهت زندگی شهری را فراهم می‌سازد. طبعاً شکل‌گیری عناصر بصری که تصویر هر شهر را به وجود می‌آورند خاطرهای را برای هر بیننده در ذهن باقی می‌گذارند. مبلمان شهری عناصری هستند که توانایی و ظرفیت فراوانی برای تامین اهداف ساماندهی منظره شهری دارند، اهداف سه‌گانه زیبا سازی،

هویت بخشی و خواناسازی محیط، دارای مهمترین کارکرد آنها در شهر است. نقد بر سازمانی مبلمان شهری پژوهش دیگری است که توسط بیگ بابایی و زینالی در سال ۲۰۱۵ انجام گرفته و اذهان می‌دارند که برای رسیدن به یک وضعیت مطلوب و نگهداری از استانداردهای ارزیابی شده، برخی پیشنهادات وجود دارند، مانند: افزایش تعداد انواع موجود مبلمان و تجهیزات، ملاحظات شرایط جغرافیایی آب و هوا و وضعیت آب و هوا در طراحی و استقرار مبلمان شهری، رعایت فاصله مناسب بین نوع مبلمان، بررسی چگونگی و توزیع انواع مبلمان در یک سطح محدود در قالب متعادل و متناسب با امکانات و قابلیت‌های محیط زیست، ایجاد ارگان ما بین سازمان ها و موسسات در زمینه شهری هماهنگ مبلمان، انجام مطالعات در مورد اجتماعی بشر در مورد نیازهای انسان، منافع و الگوهای رفتاری اقشار مختلف جامعه به منظور طراحی و ایجاد انواع مبلمان، توجه به عواملی که برای راحتی و زیبایی مبلمان شهری که مردم را به خیابان جذب کرده، هماهنگی، انطباق و تنوع در طراحی و استقرار مبلمان شهری، ساخت فرهنگ شهروندان در استفاده مناسب از مبلمان شهری، حفظ هویت ساختار شهری. در طراحی مبلمان شهری، اصولی مانند نظم و انضباط، وحدت، یکپارچگی و هماهنگی، تعادل، ریتم و قدرت بصری باید در نظر گرفته شود.

محمدی و تقی پور در سال ۱۳۹۴ در پژوهشی با عنوان نقش مبلمان شهری در سرزندگی پیاده راههای بافت تاریخی (نمونه موری: خیابان حافظیه و شهرداری)، به این نتیجه رسیده‌اند که، ایجاد سرزندگی با استفاده از مبلمان شهری مناسب در مکانهای تاریخی سبب کاهش فرسودگی آن مکانها و زیبا سازی و منظر شهری می‌شود.

زندیه در سال ۱۳۸۵ در تحقیق نقش مبلمان شهری در هویت و سیمای شهری، بیان می‌دارند که این روزها نقش مبلمان شهری در خدمت رسانی به شهروندان هر شهر بر کسی پوشیده نیست. اما مسئولین امر و دست اندرکاران امور شهری معتقدند که گذشته از امر خدمات رسانی، حفظ هویت و زیبایی سیمای شهری نیز اولویتهای بالایی برخوردار است. چنانچه بعضا مشاهده می‌شود با گسترش بی ضابطه بسیاری از شهرهای بزرگ و افزایش جمعیت رفته رفته تسلط مسئولین شهری به کنترل اوضاع اجتماعی و پرداختن به امور سیمای شهرها و ساماندهی آنها کمتر از گذشته می‌شود و گاهی هویت حفظ سیمای بصری در زیر پوشش عملکردها و پاسخ به نیاز روزمره شهروندان به فراموشی سپرده می‌شود.

مبانی نظری

مبلمان شهری

بی شک بخش عمده‌ای از عناصر تشکیل دهنده سیمای هر شهر، مبلمان آن شهر است؛ که گذشته از کاربردهای خاص خود به زیبایی و انتظام شهر نیز سامان می‌بخشند. (زندیه، ۱۳۸۴) امروزه در شهرهای بزرگ و پیشرفته، از جمله در شهرهای اروپا و امریکا کارشناسان بسیاری بر روی این موضوع کار کرده و به جزئیات سیما و نمای شهری اهمیت می‌دهند و گاهی همان قدر که طرح های جامع و تفصیلی شهری اهمیت دارند، برای مبلمان و سیمای شهر نیز بهای ویژه ای پرداخت می‌کنند، عناصر مبلمان شهری نه تنها مزاحمتی برای رفت و آمد مردم ندارد، بلکه درست جایی که مورد نیازشان هست نیز به کار گرفته شده است. شاید تا به حال مشاهده کرده باشید در بسیاری از

مراکز عمده ی خرید، محلی برای استراحت و یا نشستن افراد به ویژه سالمندان در نظر گرفته شده است و یا شاید گاهی دیده باشید در بسیاری از شهرهای پیشرفته برای خرید از چرخ های دستی در داخل غرفه‌ها استفاده می‌شود، بدون این که با هیچ مشکلی از بابت رفت و آمد مواجه شوند. (طیبیان، ۱۳۷۷) بنابراین، نیاز شهروندان و سیمای شهر و به وجود آمدن هویت شهری حلقه‌های به هم چسبیده و جدا نشدنی هستند که هر یک دیگری را پشتیبانی و تکمیل می‌کند و بی‌توجهی و بی‌دقتی به هر کدام آسیب جدی و خللی فاحش در به وجود آمدن سیمای نامناسب شهر خواهد بود. (زندیه، ۱۳۸۴)

کیفیت محیط شهری

تعریف کیفیت محیط شهری

کیفیت محیط شهری عبارت است از شرایط اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و کالبدی-فضایی محیط شهری که نشان دهنده میزان رضایت یا عدم رضایت شهروندان از محیط شهری است. (شماعی و پوراحمد، ۱۳۸۴: ۲۷۴). کیفیت زندگی شهر در ارتباط مستقیم با کیفیت آن است یعنی اگر کیفیت زندگی در شهر مناسب باشد، این امر به خاطر کیفیت بالای محیط شهر است. کیفیت محیط شهری یک مفهوم مبهم است که از عوامل انسانی و طبیعی که در مقیاسهای متفاوت فضایی عمل می‌کنند منتج می‌شود. (Nichol, 2005: 49). کیفیت محیط یک مفهوم چندبعدی است که با مفاهیمی هم چون کیفیت زندگی، کیفیت مکان، ادراک و رضایت شهروندی و قابلیت زندگی اشتراکاتی دارد؛ به طوری که در بسیاری موارد به عنوان معانی مشابه در نظر گرفته می‌شود. (Van Kamp, et al., 2003) بنابراین مفهوم کیفیت محیط شهری را باید در موضوع جستجو کرد، عناصر کالبدی و فعالیت‌هایی که با وجود آن شهر شهریت می‌یابد. ارزشهایی که عناصر شهریت را کیفیت می‌بخشد (انصاری نیا، ۱۳۷۹). کارمونا و همکاران (۲۰۰۳) آگاهی به اهمیت نفوذپذیری، تنوع، پاکیزگی و انعطاف‌پذیری را عناصر سازنده کیفیت محیط شهری می‌دانند. به طور خلاصه، کیفیت محیط شهری بایستی پاسخگوی سرزندگی، زندگی شخصی افراد، شخصیت و منش انسانها، زیباییشناسی، ارتباط میان افراد، پیوستگی، دسترسی، رویت شدگی و تنوع باشد. (Zeren Gulersoy et al, 2009: 112). محقق دیگری با توجه به بررسی مطالعات انجام شده در زمینه کیفیت محیط شهری عوامل تعیین کننده کیفیت محیط شهری را در قالب چهار دسته تقسیم‌بندی نموده است (مشکینی و همکاران، ۱۳۹۴):

- عوامل اقتصادی شهر: این عوامل میتواند درآمد خانوارها، تأمین مواد غذایی، کارایی، عملکرد افراد، هزینه‌های شهری، امنیت شغلی، موقعیت اقتصادی، نبود انحصار اقتصادی و غیره.
- عوامل فیزیکی: عبارتند از ازدحام جمعیت، تراکم مسکونی، حمل و نقل شهری، ساختار فیزیکی، دسترسیهای مناسب، هویت، تنوع محیطی، بافت شهری، آسایش، سروصدا، ایمنی.
- عوامل اجتماعی و فرهنگی: عبارتند از سن، جنس، نژاد، مذهب، فشارهای روانی، خشونت، دزدی، ترس، فقر، انحرافات، بیماریهای مسری و آلودگی محیط زیست.

- عوامل سیاسی: عبارتند از توزیع عادلانه ثروت درون شهری، متعهد بودن نسبت به نظام سیاسی و قانونی، عدالت

دیدگاه‌ها و نظریه‌های کیفیت محیط (شهری)

- دیدگاه سیاست گذاران

این دیدگاه که اغلب از سیاست‌های محیطی کشورها شکل می‌گیرد با توجه به شرایط غالب اقتصادی اجتماعی و محیطی مناطق متفاوت است و از یک کشور به کشور دیگر در رابطه با چگونگی روش‌های برخورد با مسأله کیفیت محیط تفاوت‌های زیادی وجود دارد. (Van poll, 1997, 11).

- دیدگاه شناختی - روان شناسی

این دیدگاه اصولاً بر رابطه انسان و محیط تأکید می‌کند و نظر بر این است که این رابطه به وسیله ویژگیهای فردی و محیط تحت تأثیر قرار می‌گیرد. مردم روی محیط زیست خود فعالیت می‌کنند و از سوی دیگر، وضعیت و شرایط محیط زیست نیز بر جمعیت ساکن آن تأثیر می‌گذارد. (لنگ، ۱۳۸۱: ۱۱۴).

- دیدگاه تحقیقات تجربی

این دیدگاه بر مبنای تحقیقات انجام شده در زمینه کیفیت محیط استوار است. این دیدگاه متکی بر مطالعاتی است که بر روی کیفیت محیط سکونتی شهری متمرکز شده باشند، در آن‌ها رضایت مندی از سکونت و محیط معیار غالب ارزیابی باشد، مشاهده گران ساکنان خود محل باشند و محیط‌های سکونتی شهری بر مبنای گستره وسیعی از شاخص‌ها ارزیابی شوند. در این مطالعات، ساکنان در مورد موقعیت و شرایط سکونتی فعلی بر مبنای مجموعه‌ای از شاخص‌های کیفیت مورد سؤال قرار می‌گیرند (Van poll, 1997: 18-21).

مولفه‌های کیفیت محیط شهری

کارکرد و کاربری‌های متفاوتی که پاسخگوی نیاز استفاده کنندگان می‌باشد. کیفیت کارکردی به چگونگی کارکرد مکان توجه می‌کند و این که طراحان شهری چگونه می‌توانند فضای بهتری را طراحی کنند، می‌پردازد. در واقع با در نظر گرفتن معیارهای بعد کارکردی در طراحی محیط می‌توان انتظار خلق محیطی پاسخده و مردم پسند را داشت. (عباس زادگان، سربندی فراهانی، ۱۳۹۱). که در جدول شماره ۱ مولفه‌های کیفیت محیط شهری آورده شده است.

مولفه‌های عملکردی: از یک سو دربرگیرنده تامین حرکت و دسترسی و سهل و مناسب پیاده‌ها و سواره‌ها به مراکز جاذب شهری است و از سوی دیگر، برخلاف آموزه‌های مدرنیسم که نقش عملکردی فضاهای شهری را به کانال ساده‌ای برای رفت و آمد تقلیل می‌دهد، دربرگیرنده عملکردهای دیگر همچون تفریح غیر فعال، تماشای مردم و مراسم گوناگون، غذاخوردن و گفتگو، روزنامه خواندن، ملاقات با دوستان و... بوده تا ضامن سرزندگی و غنای تجربه فضایی شهر گردند. (گلکار، ۱۳۷۹)

مولفه کالبدی: هنگامی صحبت از کیفیت محیط می‌شود اولین چیزی که به ذهن می‌رسد شکل و کالبد اشیاء است و کالبد شهر بیانگر هویت شهر می‌باشد، از طریق طراحی کالبدی است که عمدتاً می‌توان به طراحی مناسبی دست پیدا کرد. در فضاهای شهری فرم یا کالبد به دو صورت طبیعی و مصنوعی دیده می‌شود. (گلکار، ۱۳۷۹) چنانچه در محیط و کالبد شهر هیچ نماد و نشانه‌ای از گذشته وجود نداشته باشد هویت شهر کم رنگ می‌شود (آتیشن بار، ۱۳۸۸).

مولفه‌های معنایی: فضا‌های شهری مانند هر پدیده‌ای در جهان دارای فرم و محتوا هستند. البته تجزیه ی پدیده به فرم و فقط به صورت انتزاعی امکان پذیر است. (عباسزاده، ۱۳۹۲) هیچ فرمی را بدون محتوا نمی‌توان تصور کرد و نه محتوایی را می‌توان بدون فرم تحلیل کرد. (آزادخانی و پاکزاد، ۱۳۹۵) بنابراین اینها در هم عجین هستند. عنصر زیبایی شناختی یک اثر نه فقط در فرم بلکه در محتوای آن نیز وجود دارد. عملکرد به طور معمول فایده‌ی پدیده برای انسان است ولی معنا، ارزش مفهوم و پیام (چه عقلی و چه احساسی) و غیره یک پدیده می‌باشد. (پاکزاد، ۱۳۸۱).

جدول (۱) مولفه‌های کیفیت محیط

ردیف	مولفه‌های کیفیت
۱	مولفه عملکردی
۲	مولفه کالبدی
۳	مولفه معنایی

منبع: (نگارندگان)

بررسی رابطه مبلمان شهری با کیفیت محیط، فضای شهری و سیمای شهری

- کیفیت محیط و مبلمان شهری

کیفیت محیط مفهومی چند وجهی است که تئوری‌های مختلفی وابسته به جنبه‌های مختلف این مفهوم چند بعدی در آن مطرح شده است. هنوز صاحب نظران ادعا می‌کنند که تعریف حقیقی این مفهوم چند بعدی امکان پذیر نیست. (Delsane, 2016). با توجه به تاثیر مبلمان بر روی مولفه‌های کیفیت، انواع مختلف مبلمان از نظر برآوردن کیفیت‌های محیطی به سه دسته زیر تقسیم می‌شود که در جدول شماره ۲ هم بیان شده‌اند.

- ۱- تجهیزات خوانایی شهری؛ دارای زیر مجموعه‌های زیر می‌باشد:
 - تعیین جهت و ارائه اطلاعات (مانند تابلوهای راهنما، نامگذاری‌ها، ساعت و...)
 - ارائه مقررات (مانند چراغ راهنمایی، تابلوهای راهنمایی و رانندگی و...)
- ۲- تجهیزات سرزندگی و ایمنی شهری؛ دارای زیر مجموعه‌های زیر می‌باشد:
 - استراحت گاه‌ها و پناه گاه‌ها(نیمکت‌ها، ایستگاه‌ها، آلاچیق‌ها و...)
 - توزیع خدمات و کالا (مانند کیوسک‌های روزنامه، آب خوری، تلفن‌های همگانی و...)
 - تخلیه و جمع آوری (مانند: سطل‌های زباله، صندوق پست، صندوق صدقات و...)
 - حفاظتی (مانند نرده، حصار، پل هوایی و...)
 - تفریحی (مانند: وسایل ورزشی، وسایل بازی کودکان و...)
 - روشنایی (مانند: تیر چراغ برق، نورافکن و...)
- ۳- تجهیزات زیباسازی و هویت بخش شهری؛ دارای زیر مجموعه‌هایی می‌باشند که عبارتند از:
 - وسایل فرهنگی (مانند: مجسمه‌ها، المان‌ها و...)
 - فضای سبز (مانند: باغچه‌ها، گلدان‌ها و...) (دهقان بنادکی، ۱۳۹۳)

جدول (۲) تعاریف مبلمان و تعیین معیارهای تاثیرگذار آن بر کیفیت محیط از دیدگاه نظریه پردازان.

نام نظریه پرداز	سال	تاثیر مبلمان بر روی کیفیت محیط شهری از دیدگاه نظریه پردازان					
		سرزندگی	هویت	زیبایی	راحتی	ایمنی	خوانایی
پاکزاد	۱۳۷۹	اشیایی هستند که به منظور آسایش، راحتی، ارائه اطلاعات، کنترل حرکت، حفاظت و بهره‌گیری توسط استفاده کنندگان در فضای شهری مستقر شده‌اند.	✓		✓	✓	✓
ملائتی	۱۳۸۵	مبلمان شهری به مجموعه وسیعی از وسایل، اشیاء، دستگاهها، خرده بناها و بناها و عناصری گفته می‌شود که جهت ایجاد زیبایی، سرزندگی، هویت، راحتی ایمنی، خوانایی و حفاظت بکار گرفته می‌شود.	✓	✓	✓	✓	✓
عظیمی	۱۳۹۰	به مجموعه امکاناتی که در شهرها، خیابانها، پارکها، میداين و فضاهای شهری در جهت استفاده عمومی نصب شده‌اند اطلاق می‌شود. مبلمان شهری در مکان های مناسب و متناسب با نحوه استفاده بمنظور برقراری سرزندگی هویت زیبایی راحتی، ایمنی، خوانایی قرار داده شده‌اند.	✓	✓	✓	✓	✓
مرشدی	۱۳۹۰	مبلمان شهری مجموعه‌ای از تجهیزات و تسهیلات است که کیفیت، کارایی زندگی را در شهر ارتقا می‌بخشد.	✓	✓	✓	✓	✓

منبع (دهقان، ۱۳۹۱)

– رابطه مبلمان شهری و کیفیت فضای شهری

در مطالعه فضاهای شهری، این نکته بسیار پر اهمیت است که فضاهای شهری جدا از هم دیده نشده و آنها را به صورت یک عنصر از فضای کلی شهر دید. (قشمی و همکاران، ۱۳۹۲). فضای شهری یکی از عناصر فضای شهری چیزی نیست جز فضای زندگی روزمره ی شهروندان که هرروز به صورت آگاهانه یا نا آگاهانه در طول راه، از منزل تا محل کار ادراک می‌شود. (پاکزاد، ۱۳۹۵). فضای شهری نبخشی از فضا های باز و عمومی شهرها هستند که به نوعی تبلور ماهیت زندگی جمعی می‌باشند، فضاها شهری شامل طیف گسترده‌ای از انواع فضای‌های عمومی تا خصوصی می‌باشند. (Gel, 2010) که فعالیت‌های عمومی فعالیت‌های لازم، اختیاری و اجتماعی می‌باشند و براین اساس (Safayi, Ahmadian, 2014) می‌توان فضاهای موجود در شهر را به لحاظ نحوه استفاده از آنها به ۳ دسته کلی تقسیم نمود. ۱- فضا های خصوصی. ۲- فضا های نیمه خصوصی. ۳- فضا های عمومی. فضاهای عمومی آن دسته از فضاها شهری می‌باشند که عموم شهروندان بدون نیاز به کنترل و... حق ورود و حضور در آنان را دارند. (کلانتری و همکاران، ۱۳۹۰) بدینسان طراحی فضا های شهری و تأمین تجهیزات و تسهیلات مورد نیاز شهروندان، محیط مناسبی برای گردش و تفرج مردم در درون خیابانهای شهری به وجود می‌آورد. (سعیدی و همکاران، ۱۳۸۷) بی شک قسمت عمده‌ای از عناصر تشکیل دهنده سیمای هر شهر، مبلمان آن شهر است. اجزایی که گذشته از کاربردهای خاص خود به زیبایی و انتظام شهر نیز سامان می‌بخشند. عناصری مانند نیمکت‌ها، منابع نوری، صندوقهای پستی، سطل های زباله و... که برای راحتی و آسایش و زیبایی بیشتر، ارایه اطلاعات، کنترل حرکت، ایجاد امنیت و رفاه کاربران در فضای شهری قرار داده شده‌اند، مبلمان شهری نام دارند. (زنگی آبادی و تبریزی، ۱۳۸۳) اجزای مبلمان شهری دارای دو ویژگی اساسی شامل کارکردی بودن و زیبایی است که در صورت داشتن هر دو ویژگی می‌توانند نیاز عملکردی و بصری شهروندان را به صورت توأمان برآورده سازند. (خدابخشی، ۱۳۸۲) در تعریفی دیگر مبلمان شهری عناصر ساختاری هستند که با وابسته بودن به نماهای فرهنگی شهرها و کشورها (Bulut, Atabeyogh, 2007) با هم مبلمان شهری محیط مناسبی برای زندگی و فعالیت در شهرها فراهم می‌آورد. از چند دهه

پیش تا کنون، آگاهی‌های تازه‌ای در باره فضاهای شهری پدید آمده است و بار دیگر خیابان، به عنوان فضایی برای زندگی و نه صرفاً محلی برای عبور و مرور وسایل نقلیه، مطرح شده است. (مرتضایی، ۱۳۸۱)

روش تحقیق

تحقیق حاضر مبتنی بر تحلیل‌های ناظر تعلیم یافته‌ی تحقیق می‌باشد و نظر شهروندان در این محدوده مهم است. در این تحقیق از روش مستند سازی هم استفاده می‌شود و به کمک اشکال گرافیکی، عکس و غیره به بیان مبلمان شهری در خیابان امام تبریز (میدان ساعت تا آبرسان) می‌پردازیم.

در این مرحله به تکمیل پرسش‌نامه می‌پردازیم. پرسش‌نامه، پرسش‌نامه‌ای بسته است و در محدوده مان عابری و ساکنین توزیع می‌شود. هدف ما از تهیه پرسش‌نامه‌ای بسته این بوده است که جواب‌ها میان مردم می‌تواند خیلی متفاوت باشد، لذا از پرسش‌نامه‌ای بسته استفاده شده است که بتوان نتیجه‌گیری کلی را داشته باشیم. پس از تکمیل پرسشنامه به بررسی سوالات پاسخ داده شده عابری و ساکنین می‌پردازیم و نتیجه‌گیری می‌کنیم.

جامعه آماری تحقیق شامل تعدادی از شهروندان در منطقه مورد مطالعه است. حجم نمونه شامل ۱۰۰ نفر از شهروندان در منطقه می‌باشد که از طریق جدول مورگان بدست آمده است.

ابزار گردآوری اطلاعات این تحقیق (مشاهده، پرسشگری، استفاده از پرسشنامه، فیش، جدول و بانک اطلاعاتی و شبکه‌های کامپیوتری، نرم افزار SPSS) است.

روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی و ساده می‌باشد. در گردآوری داده‌ها از طیف لیکرت استفاده شده است. برای پایایی سوالات از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. در طیف لیکرت تلاش می‌شود گویه‌های گرایش موافق و گویه‌های گرایش مخالف هم‌زمان طراحی شود و گویه‌های ابهام حذف شوند و نیز بهتر است تعداد گویه‌های مثبت و منفی تقریباً یکسان باشد.

آلفای کرونباخ: روش استفاده از ضریب آلفای کرونباخ را برای تعیین پایایی یک پرسشنامه یا آزمون با تاکید بر همبستگی درونی می‌توان استفاده کرد. در این روش اجزا یا قسمت‌های پرسشنامه برای سنجش ضریب پایایی آزمون به کار می‌روند. اگر سوالات به صورت دو حالتی (درست = ۱ و غلط = صفر) در نظر گرفته شوند، ضریب آلفا از رابطه زیر قابل محاسبه است.

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum pq}{s^2} \right)$$

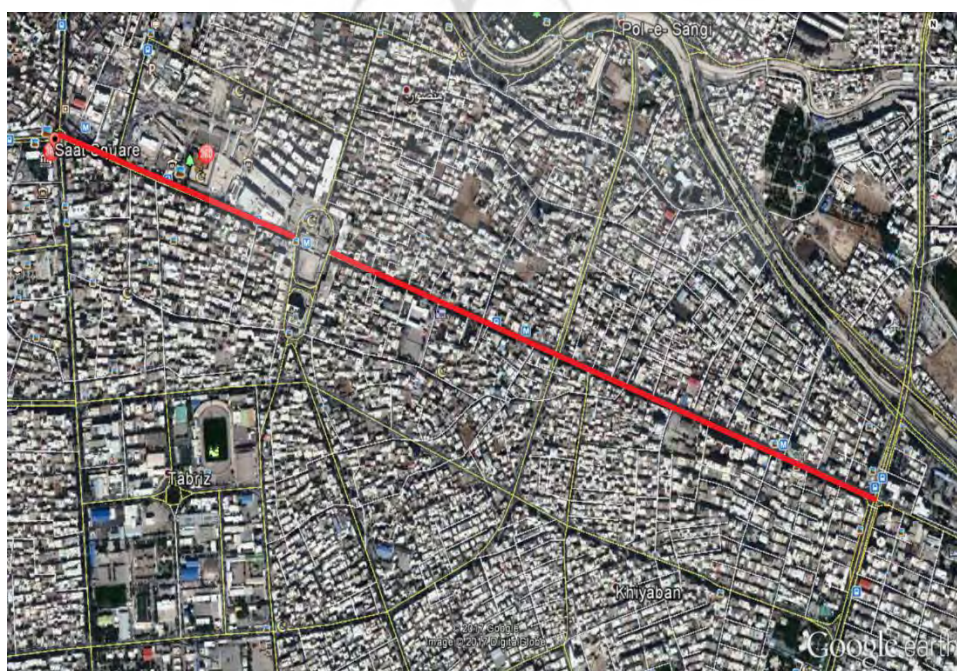
$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum_{i=1}^k s_i^2}{s^2} \right)$$

محدوده مورد بررسی

استان آذربایجان شرقی با جمعیت ۳۹۰۹۶۵۲ نفر از استانهای ترک نشین ایران است که تبریز مرکز استان آذربایجان شرقی در ناحیه شمالغربی آن واقع شده است. مرکز استان شهر تبریز با جمعیت یک میلیون و ۷۷۳ هزار و ۳۳ نفر ۴۲ درصد جمعیت استان را به خود اختصاص داده است

شهر تبریز در ۴۶ درجه و ۲۵ دقیقه طول شرقی و ۳۸ درجه و دو دقیقه عرض شمالی از نصف النهار گرینویچ واقع شده است. ارتفاع آن از سطح دریا ۱۴۰۰ متر می‌باشد. با وسعتی حدود ۱۱۸۰۰ کیلومتر در قلمرو میانی خطه آذربایجان و در قسمت شرقی شمال دریاچه ارومیه و ۶۱۹ کیلومتری غرب تهران قرار دارد. در ۱۵۰ کیلومتری جنوب جلفا، مرز ایران و جمهوری آذربایجان قرار گرفته است. جمعیت تبریز بیش از یک و نیم میلیون نفر می‌باشد. تبریز از سمت جنوب به رشته کوه منفرد همیشه پر برف سهند و از شمال شرقی به کوه سرخ فام (عون علی عینالی) محدود می‌شود. رودخانه آجی چای (تلخه رود) از قسمت شمال و شمال غرب تبریز می‌گذرد و بعد از طی مسافتی قابل توجه در دشت تبریز به دریاچه ارومیه می‌ریزد و مهرانرود از میانه تبریز می‌گذرد که اکثراً در فصول مختلف سال بی آب است. تبریز زمانی دارای باغات و مزارع فرح انگیز و پر آوازه‌ای بود به همراه قنات‌ها و چشمه‌های متعدد که امروز تمامی آن همه باغات و مزارع از میان رفته یا درحکم از میان رفتن است و گستره شهر پیرامون خود را به مناطق مسکونی، تجاری، اداری، و صنعتی و خدماتی مبدل ساخته است. (آسیابانی پور، ۱۳۹۳).

خیابان امام (خمینی) تبریز (پهلوی سابق) اولین و اصلی‌ترین خیابان تبریز است که در دوران سلطنت پهلوی از شرق تا غرب شهر تبریز ساخته شد. این خیابان از دروازه تهران در شرقی‌ترین نقطه شهر تبریز تا میدان راه آهن در غربی‌ترین بخش شهر تبریز کشیده شده است. این خیابان اولین خیابانی است که در تبریز در سال ۱۳۵۶ (در زمان «محمدرضا پهلوی») آسفالت شد. در گذشته مردم به این خیابان قیرقیم (به معنی آسفالت) و باش خیابان (به معنی خیابان اصلی) نیز می‌گفتند. حتی به این خیابان خیابان شاه نیز می‌گفتند. این خیابان چهار راه‌های متعددی دارد از قبیل، میدان راه آهن، خطیب، نصف راه، میدان قونقا، باغ گلستان، شهناز، سه راه طالقانی، سه راه فردوسی، میدان ساعت، خاقانی، منصور، شهید جدیری (حلمه دربندی)، آبرسان، فلکه دانشگاه و... اکثر راهپیمایی‌های تبریز مابین شهناز و آبرسان برگزار می‌شود.

عکس هوایی محدوده مورد مطالعه (میدان ساعت تا آبرسان)

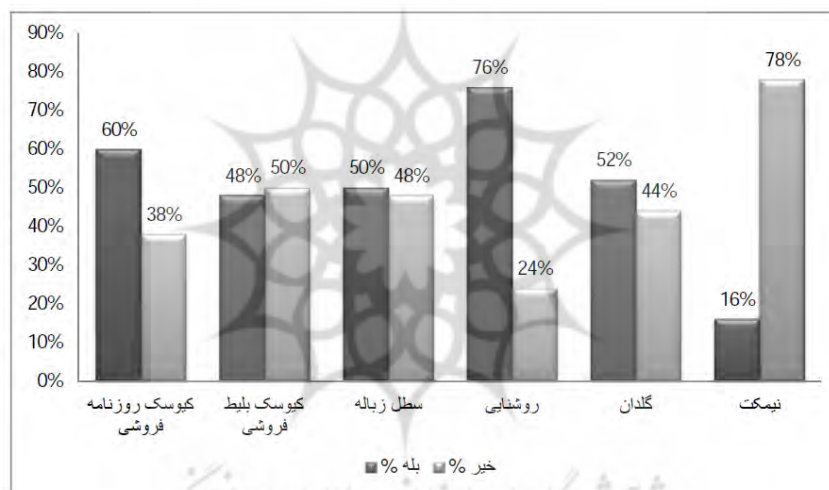
نتایج

- میزان رضایت شهروندان از برآورده شدن نیازهایشان از مبلمان شهری

در این محدوده شهروندان بیشترین رضایت از روشنایی ۷۶٪ و کمترین رضایت را نسبت به نیمکت‌ها با ۱۶٪ داشتند.

جدول (۱) میزان رضایت از مبلمان

میزان رضایت از مبلمان	تعداد		درصد		مجموع	بی پاسخ
	بله	خیر	بله	خیر		
کیوسک روزنامه فروشی	۶۰	۳۸	۶۰٪	۳۸٪	۹۸	۲
کیوسک بلیط فروشی	۴۸	۵۰	۴۸٪	۵۰٪	۹۸	۲
سطل زباله	۵۰	۴۸	۵۰٪	۴۸٪	۹۸	۲
روشنایی	۷۶	۲۴	۷۶٪	۲۴٪	۱۰۰	۰
گلدان	۵۲	۴۴	۵۲٪	۴۴٪	۹۶	۴
نیمکت	۱۶	۷۸	۱۶٪	۷۸٪	۹۴	۶

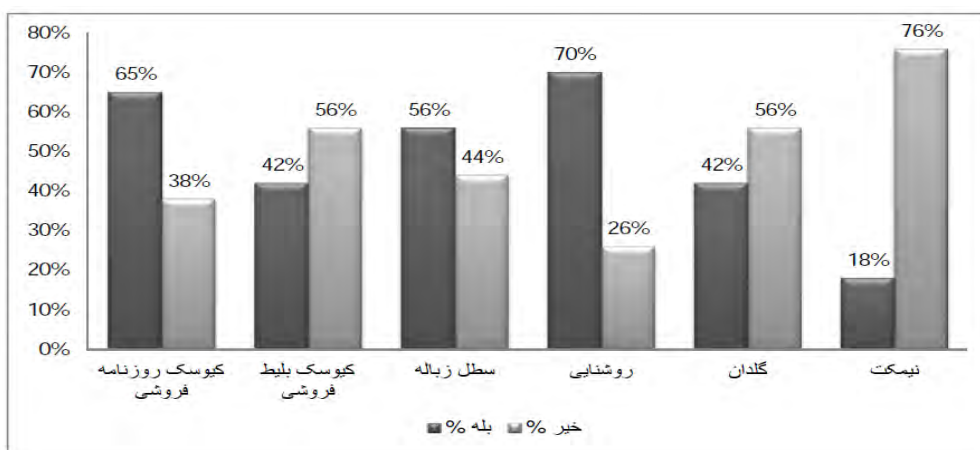

- میزان رضایت شهروندان از طراحی مبلمان شهری در محدوده مورد مطالعه

در این محدوده شهروندان بیشترین رضایت از طراحی روشنایی ۷۶٪ و کمترین رضایت را در طراحی نیمکت‌ها با ۱۸٪ داشتند.

جدول (۲) میزان رضایت از طراحی مبلمان شهری

میزان رضایت از طراحی مبلمان شهری	تعداد		درصد		مجموع	بی پاسخ
	بله	خیر	بله	خیر		
کیوسک روزنامه فروشی	۳۲	۳۸	۶۲٪	۳۸٪	۱۰۰	۰
کیوسک بلیط فروشی	۴۲	۳۶	۴۲٪	۳۶٪	۹۸	۲
سطل زباله	۵۶	۴۴	۵۶٪	۴۴٪	۱۰۰	۰
روشنایی	۷۰	۲۶	۷۰٪	۲۶٪	۹۶	۰
گلدان	۴۲	۵۶	۴۲٪	۵۶٪	۹۸	۲
نیمکت	۱۸	۷۶	۱۸٪	۷۶٪	۹۴	۶

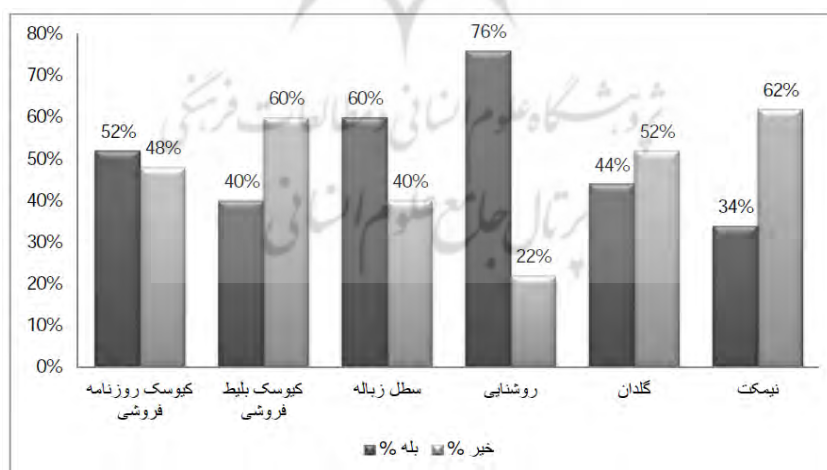

منبع: یافته‌های پژوهش

- میزان رضایت شهروندان از جانمایی مبلمان شهری در خیابان امام تبریز (میدان ساعت تا آبرسان) در این محدوده شهروندان بیشترین رضایت از نظر جانمایی روشنایی ۷۶٪ و کمترین رضایت را در جانمایی نیمکت‌ها با ۳۴٪ داشتند.

جدول ۳) میزان رضایت از جانمایی عناصر مبلمان شهری

میزان رضایت از جانمایی	تعداد		درصد		مجموع	بی پاسخ
	بله	خیر	بله	خیر		
کیوسک روزنامه فروشی	۵۲	۴۸	۵۲٪	۴۸٪	۱۰۰	۰
کیوسک بلیط فروشی	۴۰	۶۰	۴۰٪	۶۰٪	۱۰۰	۰
سطل زباله	۶۰	۴۰	۶۰٪	۴۰٪	۱۰۰	۰
روشنایی	۷۶	۲۲	۷۶٪	۲۲٪	۹۸	۲
گلدان	۴۴	۵۲	۴۴٪	۵۲٪	۹۸	۴
نیمکت	۳۴	۶۲	۳۴٪	۶۲٪	۹۴	۴

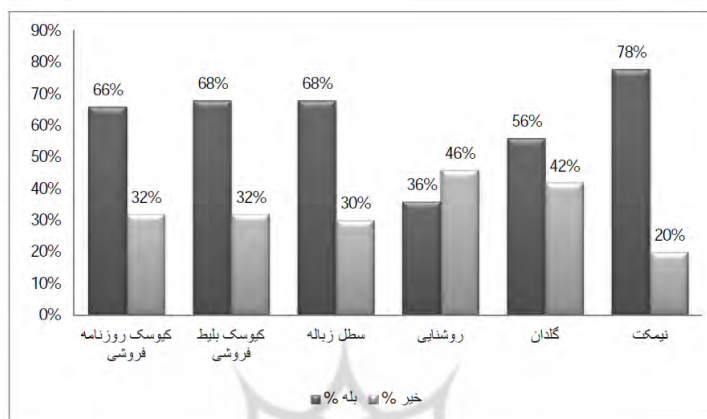
منبع: یافته‌های پژوهش

- کمبود مبلمان شهری

شهروندان در این محدوده نسبت به کمبود روشنایی با ۷۸٪ اظهار نظر کرده، سطل زباله، کیوسک بلیط فروشی و روزنامه فروشی در رده‌های بعدی قرار دارند.

جدول (۴) کمبود مبلمان شهری

میزان رضایت از مبلمان	تعداد		درصد		مجموع	بی پاسخ
	بله	خیر	بله	خیر		
کیوسک روزنامه فروشی	۶۶	۳۲	٪۶۶	٪۳۲	۹۸	۲
کیوسک بلیط فروشی	۶۸	۳۲	٪۳۲	٪۳۲	۱۰۰	۰
سطل زیاله	۶۸	۳۰	٪۶۸	٪۳۰	۹۸	۲
روشنایی	۳۶	۴۶	٪۳۶	٪۴۶	۸۲	۱۸
گلدان	۵۶	۴۲	٪۵۶	٪۴۲	۹۸	۲
نیمکت	۷۸	۲۰	٪۷۸	٪۲۰	۹۸	۲

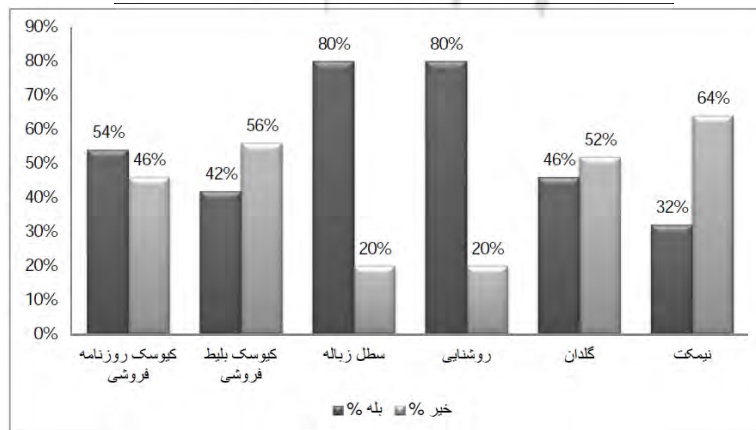
منبع: یافته‌های پژوهش

- میزان دسترسی شهروندان به مبلمان شهری

شهروندان در خیابان امام تبریز (میدان ساعت تا آبرسان) به روشنایی و سطل زیاله دسترسی آسانی داشته اما دسترسی آنها به نیمکتها سخت تر بوده است.

جدول (۵) دسترسی شهروندان به مبلمان شهری

میزان دسترسی به مبلمان	تعداد		درصد		مجموع	بی پاسخ
	زیاد	کم	زیاد	کم		
کیوسک روزنامه فروشی	۵۴	۴۶	٪۶۶	٪۳۲	۱۰۰	۰
کیوسک بلیط فروشی	۴۲	۵۶	٪۳۲	٪۳۲	۹۸	۲
سطل زیاله	۸۰	۲۰	٪۶۸	٪۳۰	۱۰۰	۰
روشنایی	۲۰	۸۰	٪۳۶	٪۴۶	۱۰۰	۰
گلدان	۴۶	۵۲	٪۵۶	٪۴۲	۹۸	۲
نیمکت	۳۲	۶۴	٪۷۸	٪۲۰	۹۶	۴

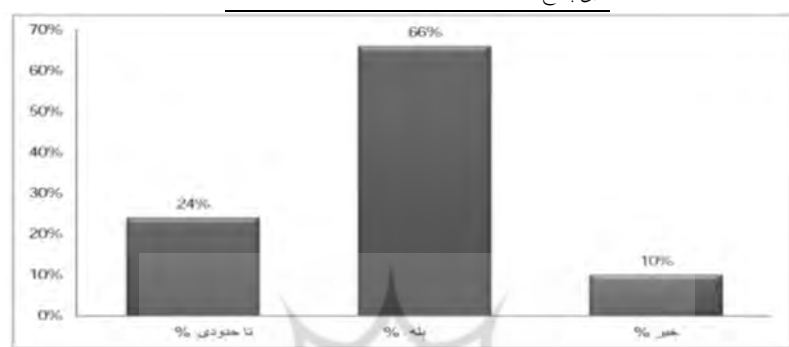
منبع: یافته‌های پژوهش

- روشنایی محدوده برای تامین امنیت

در محدوده مورد مطالعه حدود ۷۲٪ شهروندان از روشنایی محدوده برای تامین امنیت رضایت داشتند.

جدول (۶) روشنایی محدوده برای تامین امنیت

روشنایی محدوده برای تامین امنیت	تعداد	درصد
بله	۶۶	۶۶٪
تاحدودی	۲۴	۲۴٪
خیر	۱۰	۱۰٪
مجموع	۱۰۰	۱۰۰٪
بی پاسخ	۰	۰٪

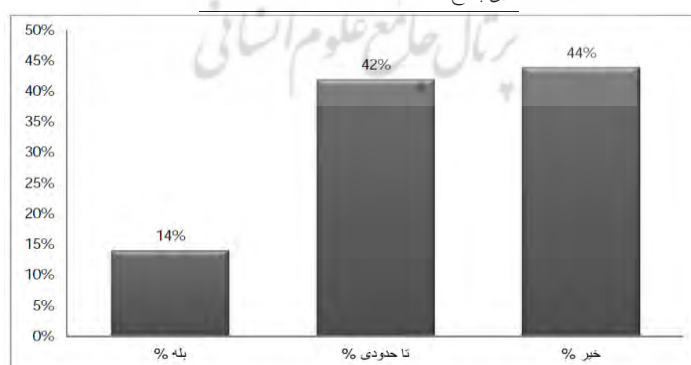
منبع: یافته‌های پژوهش

- گنجایش سطل های زباله

در این نظرسنجی ۴۴٪ مردم از گنجایش سطلهای زباله ناراضی بوده و حدود ۴۲٪ مردم تا حدودی راضی بوده و ۱۴٪ مردم رضایت داشتند.

جدول (۷) گنجایش سطل های زباله

گنجایش سطل های زباله	تعداد	درصد
بله	۱۴	۱۴٪
تاحدودی	۴۲	۴۲٪
خیر	۴۴	۴۴٪
مجموع	۱۰۰	۱۰۰٪
بی پاسخ	۰	۰٪

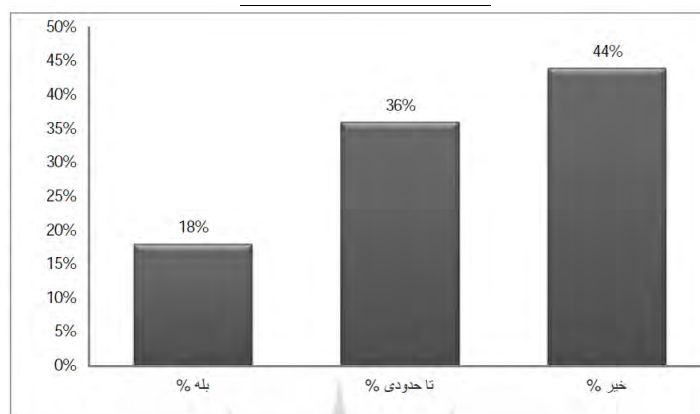
منبع: یافته‌های پژوهش

- احساس راحتی شهروندان در استفاده از نیمکت

شهروندان در محدوده مورد مطالعه حدود ۴۴٪ از نیمکتها برای استفاده احساس راحتی، حدود ۳۶٪ تا حدودی احساس راحتی و ۱۸٪ هم احساس راحتی اظهار نظر نمودند.

جدول (۸) احساس راحتی شهروندان در استفاده از نیمکت

راحتی نیمکتها	تعداد	درصد
بله	۱۸	۱۸٪
تاحدودی	۴۴	۴۴٪
خیر	۳۶	۳۶٪
مجموع	۹۸	۹۸٪
بی پاسخ	۲	۲٪

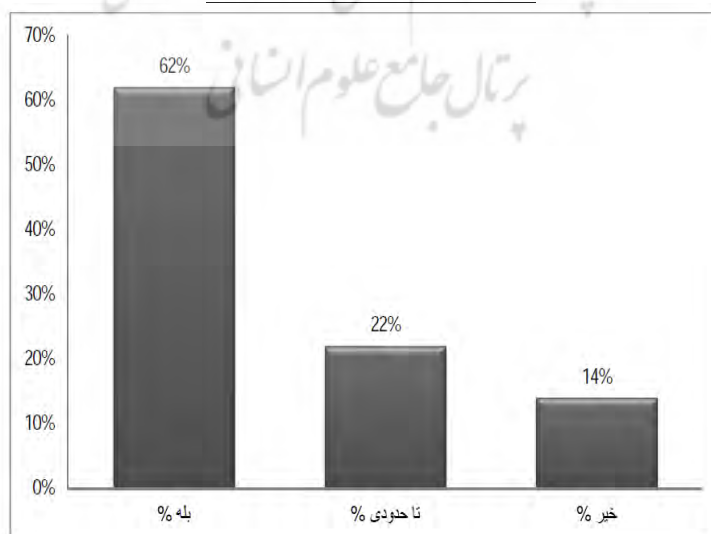

منبع: یافته‌های پژوهش

- ضرورت استفاده از گلدان برای بهبود کیفیت بصری فضای شهری محدوده مورد مطالعه ۶۲٪ مردم در محدوده مورد مطالعه استفاده از گلدانها را برای بهبود کیفیت فضای شهری ضروری دانسته، ۲۲٪ هم تاحدودی ضروری دانسته و ۱۴٪ مردم ضروری نمی‌دانند.

جدول (۹) ضرورت استفاده از گلدان برای بهبود کیفیت بصری فضای شهری محدوده مورد مطالعه

بهبود کیفیت فضای شهری	تعداد	درصد
بله	۶۲	۶۲٪
تاحدودی	۲۲	۲۲٪
خیر	۱۴	۱۴٪
مجموع	۹۸	۹۸٪
بی پاسخ	۲	۲٪

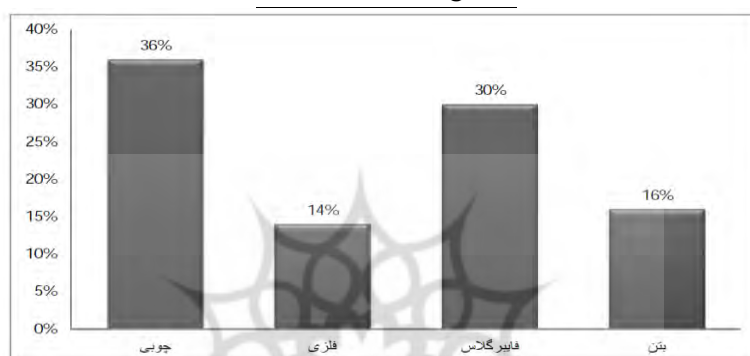
منبع: یافته‌های پژوهش

- نظر شهروندان نسبت به جنس نیمکت‌ها

با توجه به پرسشنامه‌های پر شده شهروندان بیشتر علاقه دارند که جنس نیمکت‌ها بیشتر از چوب باشد تا به جنس فلز.

جدول (۱۰) نظر شهروندان نسبت به جنس نیمکت‌ها

جنس نیمکت‌ها	تعداد	درصد
چوبی	۳۶	٪۳۶
فلزی	۱۴	٪۱۴
فایبرگلاس	۳۰	٪۳۰
بتن	۱۶	٪۱۶
مجموع	۹۶	٪۹۶
بی پاسخ	۴	٪۴

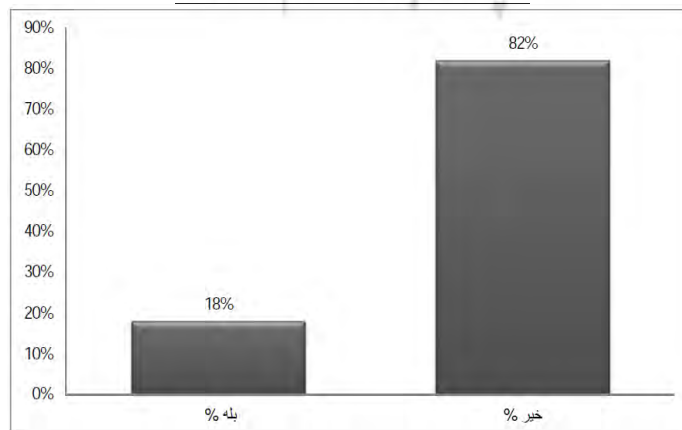
منبع: یافته‌های پژوهش

- رضایتمندی شهروندان از نشستنگاه ایستگاه‌های اتوبوس

باتوجه به بررسی‌های انجام شده حدود ٪۸۲ شهروندان از نشستنگاه ایستگاه‌های اتوبوس رضایت نداشته، و ٪۱۸ مردم راضی بوده‌اند.

جدول (۱۱) رضایتمندی شهروندان از نشستنگاه ایستگاه‌های اتوبوس

نشستنگاه ایستگاه‌های اتوبوس	تعداد	درصد
بله	۱۸	٪۱۸
خیر	۸۲	٪۸۲
مجموع	۱۰۰	٪۱۰۰
بی پاسخ	۰	٪۰

منبع: یافته‌های پژوهش

- آیا مبلمان شهری جانمایی صحیحی در محدوده خیابان امام تبریز (میدان ساعت تا آبرسان) دارند؟
- آیا به ارگونومی مبلمان شهری در محدوده خیابان امام تبریز توجه شده است؟
- آیا جانمایی و ارگونومی نیاز شهروندان را در محدوده خیابان امام تبریز را رفع می‌کند؟
- آیا مبلمان شهری بر کیفیت فضاهای شهری تاثیر دارد؟
- مبلمان شهری جانمایی صحیحی محدوده خیابان امام تبریز دارد
- تابلو‌علائات و تبلیغات، نیمکت، گلدان و کیوسک بلیط فروشی کیوسک روزنامه فروشی، سطل زباله و روشنایی در این محور از نظر شهروندان مناسب نیستند.
- به ارگونومی مبلمان شهری در محور محدوده خیابان امام تبریز توجه شده است
- تابلو‌علائات و تبلیغات، نیمکت، گلدان و، سطل زباله و روشنایی در این محور از نظر شهروندان در رابطه با ارگونومی مناسب نیستند. ولی کیوسک شارژ بلیط و روزنامه فروشی تا حدودی مناسبند. بدترین عنصر از لحاظ ارگونومی: نیمکتها می‌باشند که از هیچ الگوی رایجی پیروی نمی‌کند.
- بدترین جانمایی مربوط به سطل زباله‌ها است که درست مکان یابی نشده‌اند.
- جانمایی و ارگونومی نیاز شهروندان را در محدوده خیابان امام تبریز را رفع می‌کند.
- که با توجه به تحقیقات انجام گرفته نیاز شهروندان را برآورد نمی‌کند
- با توجه به اینکه اگر مبلمان شهری مناسب طراحی شود به ارتقای کیفیت فضاهای شهری کمک می‌کند. اما در این محور به دلیل بی برنامه‌گی و سو مدیریتی و عدم آشنایی مسئولین زیربط با مبلمان شهری، مبلمان شهری این منطقه را تا حدودی دچار نوعی آلودگی بصری، اغتشاش ذهنی و بصری، بی نظمی و کسالتی را منجر شده است. در ادامه عکسهایی از مبلمان محدوده آورده شده است:

شکل (۱) عدم جانمایی تابلو‌اعلائات و استفاده از فشار برق به جای آن

شکل (۲) جانمایی غلط نیمکت و صندوق صدقه و تابلو‌اعلائات

شکل (۳) مکان یابی نادرست محل دفع زباله و عدم همخوانی آن با محیط

شکل (۴) ایجاد آشفته‌گی بصری به جای استفاده از پایه‌های مناسب نگهدارنده

شکل (۵) استفاده از کابل سیمی برای نگهداری تنه درختان و ایجاد بی‌نظمی در محیط

نتیجه‌گیری و دستاوردهای پژوهشی

در طراحی شهری، مبلمان و المان‌ها، می‌توانند آینه تمام‌نما از هویت و رویدادهای شهر باشند که در القاء هویت و فرهنگ شهر حرف اول را می‌زنند، بهتر است طوری طراحی شوند که به حفظ حس مکان بیانجامند، چرا که مکانی، حرفی برای گفتن دارد که هویت داشته باشد، هویتی که ناشی از آثار تاریخی و بافت‌های با ارزش است. پس بهتر است عمیق‌تر نگاه کنیم و فقط به زیبایی که به سطح طراحی محدود است توجه نکرد و به عامل عمیق‌تر و مهمی همچون مفهوم شهرنشینی در میان ساکنان محل، که در بافت‌های اجتماعی مکان‌ها تثبیت شده نگریم. از دیگر طرح‌های مؤثر مبلمان شهری در راستای منظر و هویت شهر، می‌توان طراحی مبلمان چند منظوره را پیشنهاد داد، در طراحی مبلمان چند منظوره، راحتی، جهت تأمین نیازهای شهروندان تحت شعاع قرار می‌گیرد و به آرامش، زیبایی بصری و منظر شهری نیز کمک می‌کند چرا که با این نوع طراحی، هم صرفه جویی در اشغال فضا را داریم و هم می‌توان، چند نیاز شهروند را در عین واحد فراهم ساخت. برای مثال نیمکت‌هایی که عملکردشان راحتی و نشستن شهروند است طوری طراحی شوند که از نظر بصری در بهبود فضای سبز و منظر شهری کارا باشند. وجود مبلمان

مناسب و با عملکرد درست، می‌تواند تأثیر مطلوبی بر ذهن شهروند بگذارد. برای داشتن مبلمان و خدمات شهری خوب می‌توان با سلیقه و طراحی صحیح، هنرمندانه از امکانات محلی و مصالح بومی بهره‌لازم را برد. در طراحی مبلمان شهری، باید به نکات ظریف هنری از جمله جنس مصالح، رنگها و مسائل اقلیمی توجه ویژه داشته بهره‌لازم را برد. زباله دان در این محور از نظر مکانیابی مناسب نیست زیرا فاصله آن تا جدول رعایت نشده اما فاصله میان دو زباله دان تا حدودی مناسب است و از لحاظ ارگونومی با توجه به ویژگی پر ازدحام بودن این محور زباله دان ها دارای گنجایش کافی نیستند. از لحاظ مواد تشکیل دهنده تقریباً مناسب است. گلدان در این محور از لحاظ مکان یابی و ارگونومی مناسب هستند و از استاندارد های رایج پیروی می‌کند. روشنایی در این محور بسیار مناسب است و از استانداردهای رایج پیروی می‌کند. کیوسک شارژر بلیط از مواد مناسب تهیه شده است از لحاظ ارگونومی تا حدودی مناسب می‌باشند. کیوسک روزنامه فروشی در این محور از مواد متناسب با استاندارد تشکیل نشده، از لحاظ مکان‌یابی مناسب نمی‌باشند و از لحاظ ارگونومی نسبتاً مناسب می‌باشند.

بنابراین مبلمان در محدوده‌ی مورد نظر تا حدودی متوسط بوده و از الگوی خاصی پیروی نمی‌کند و باعث پایین بودن کیفیت فضای شهری تا حدودی از هر لحاظ شده است. با توجه به بررسی وضعیت موجود مبلمان شهری و کیفیت محیط و فضای شهری در محدوده خیابان امام تبریز راهکارهای زیر ارائه می‌گردد:

- مکان یابی درست انواع مبلمان شهری از نظر امنیت و آسایش و دسترسی آسان
- رعایت اصول مناسب نصب انواع مبلمان شهری برای جلوگیری از آلودگی بصری در محدوده
- استفاده از نورپردازی و روشنایی‌های مناسب و اصولی برای نورپردازی مناسب در شب
- استفاده از تابلو اعلانات و بیلبوردهای مختلف برای تبلیغات مختلف در شهر
- فرهنگسازی برای مشارکت، مدیریت و حفظ مبلمان شهری توسط شهروندان
- رعایت فواصل مناسب بین مبلمانهای شهری و ایجاد سرزندگی در محیط
- بکارگیری از افراد متخصص در طراحی و آرایش مبلمان شهری

سپاسگزاری

این مقاله بر گرفته از طرح پژوهشی "تأثیر مبلمان شهری بر کیفیت محیط زیست شهری (مطالعه موردی محدوده خیابان امام تبریز از میدان ساعت تا آبرسان)" می‌باشد که، بودجه این طرح توسط معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلخچی تامین شده است.

منابع

آتشین بار، محمد، (۱۳۸۸)، «تداوم هویت در منظر شهری»، نشریه باغ نظر، دوره ۶، شماره ۳، صص ۴۵-۵۶
آزاد خانی، پاکزاد، طهماسبی کیا زهرا، (۱۳۹۵)، بررسی نقش و عملکرد مبلمان شهری در ارتقاء کیفیت محیط شهری و رضایتمندی شهروندان (مطالعه موردی: منطقه ۴ شهرداری کرمانشاه)، نشریه پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال هفتم، شماره بیست و هفتم،

- آسیابانی، الهام، (۱۳۹۳)، «ارزیابی طرحها و برنامه‌های توسعه شهری با رویکرد (کربن صفر) مطالعه موردی: شهر تبریز»، پایان نامه فوق لیسانس جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم زمین، پردیس بین المللی ارس دانشگاه تبریز، صص ۱۱۳-۱۲۰
- پاکزاد، جهان‌شاه، (۱۳۸۱)، کیفیت فضا، فصلنامه شهرسازی و معماری، آبادی سال ۱۲، شماره ۳۳
- دهقان بناذکی، فاطمه، (۱۳۹۳)، بررسی نقش مبلمان شهری در ارتقا کیفیت فضای شهری؛ نمونه موردی: خیابان طالقانی جنوبی، کنفرانس ملی شهرسازی، مدیریت شهری و توسعه ی پایدار، تهران اسفند ۱۳۹۳
- زندیه، مهدی، (۱۳۸۵)، نقش مبلمان شهری در هویت و سیمای شهری، اولین همایش بین المللی شهر برتر، طرح برتر سازمان عمران شهرداری همدان.
- زندیه، مهدی، (۱۳۸۴)، هویت بخشی به سیما و کالبد شهر قزوین، طرح تحقیقاتی، شهرداری قزوین، قزوین.
- سعیدی عباس و همکاران (۱۳۸۷)، دانشنامه مدیریت شهری و روستایی، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور و وزارت علوم و تحقیقات فناوری.
- شماعی، علی، پوراحمد، احمد، (۱۳۸۴)، بهسازی و نوسازی شهری از دیدگاه علم جغرافیا، دانشگاه تهران
- عباسزادگان، مصطفی، سربندی فراهانی، معصومه، (۱۳۹۱)، کاربست بعد عملگری طراحی شهری در ارتقای کیفیت فضاهای سبز و باز محلی، دومین کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت محیط زیست.
- عباسزاده، شهاب، یزدانی، مجید، حسینی شاخن، جواد، (۱۳۹۲)، ارتقاء مولفه‌های کیفیت محیط شهری در ورودی شهرها نمونه مورد مطالعه: ورودی شهر مشهد از سمت جاده سرخس (شهر رضویه)، هشتمین سمپوزیوم پیشرفتهای علوم و فناوری، موسسه آموزش عالی خاوران، مشهد.
- غفاری گیلانده عطا، یزدانی محمد حسن، موسی زاده چیمن، (۱۳۹۱). نقش مبلمان شهری در زیبایی و سیمای بصری شهر، اولین همایش منطقه‌ای معماری و شهرسازی، سقز، مرکز آموزش عالی علمی کاربردی سقز.
- قشمی، سید سجاده، کهوند مقداد، قیطرانی نیما، (۱۳۹۲)، بررسی فضاهای شهری بر اساس تعاریف مختلف از مفهوم فضای شهری از نظر بزرگان، نمونه موردی: پنج فضای شهری شیراز، اولین همایش ملی معماری، مرمت، شهرسازی و محیط زیست پایدار، ۲۸ شهریور.
- گلکار، کوروش، (۱۳۷۹)، مولفه‌های سازنده کیفیت، نشریه علمی پژوهشی صفا، شماره ۳۲.
- طیبیان، منوچهر، (۱۳۷۷)، منظر شهری، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- محمدی ندا و تقی پور ملیحه، (۱۳۹۴). نقش مبلمان شهری در سرزندگی پیاده راههای بافت تاریخی (نمونه موردی: خیابان حافظیه و شهرداری)، دو فصلنامه ی تخصصی در زمینه ی منظر و طراحی شهری، سال دوم شماره ۴، ۵۹-۶۸.
- مرتضایی، رضا، (۱۳۸۱)، رهیافت‌هایی در طراحی مبلمان شهری، انتشارات سازمان شهرداری‌های کشور.
- مشکینی، ابوالفضل، موذن، سهراب، نوروزی مصطفی، (۱۳۹۴)، سنجش کیفیت محیط شهری در شهرهای کوچک استان آذربایجانشرقی، سال ششم، شماره ۲، پیاپی ۱۲، صص ۱۷-۳۲.
- Asadollahi SH, (2004). The Necessity of Attention to Pedestrians Movement in Urban Centers, Journal of municipalities. Vol 6. No 65: 23-38.
- Bulut, Yahya & Omer Atabeyogh, (2007), Urban Furniture in Historical Urban Structure & Usage Culture: Erzurum City Case, Landscape Architecture Department, Agricultural Faculty, Ataturk University, Erzurum, Turkey.
- Delsante, Ioanni, (2016), Urban Environment Quality Assessment Using a Methodology and set of Indicators for Medium-Density Neighbourhoods: a Comparative Case Study of Lodi and Genoa, Ambient. Constr. Vol. 16 No. 3. Porto Alegre, July/Sept.
- Gel I, 2010. Public Spaces and Social Life, Translated by Ghaffari A, Sadeg Soheilipur M. Tehran: Shahid Beheshti University Publication.
- Nichol, Janet. (2005), Modeling urban environmental quality in a tropical city, Landscape and Urban Planning, No. 7.
- Pourhossein E, Ezzati AA, (2000), Lighting Engineering, Pathway Lighting, Traffic News. 2(8): 43-53.

- Safayi Seyede Shima, Ahmadian Reza, (2014), Investigating and Systematizing Formation Pattern of Behavior Settings' Components in Urban Spaces, International Journal of Basic Sciences & Applied Research. Vol., 3(SP), 122-133, 2014, online <http://www.isicenter.org>.
- Van Kamp, Irene, et al. (2003), Urban Environmental Quality and Human Well-being toward a Conceptual Framework and Demarcation of Concept; Literature Study, Journal of Landscape and Urban Planning 65: 5-18.
- Van Poll, R. (1997), The Perceived Quality Of the Urban Residential Environment: A Multi- Attribute Evaluation, Ph. Thesis, University Of Groningen (RuG), Netherland.
- Zeren Gulersoy, Nuran et al. (2009), Strategic quality planning in urban environment, ITU, Vol 6, No. 1.
- Zeynali, Saheb, Beik Babaei Bashir, (2015), Organizing the Urban Furniture of Urmia, Iran (Case study on Imam Street of Urmia), International Journal of Basic Sciences & Applied Research. Vol., 4. No 3, 144-147, 2015. Online <http://www.isicenter.org>.

